ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

УДК 347.78:347.68

Charytonowa Olena Ivanivna
dr hab. nauk prawnych, członek-korespondent
Narodowej Akademii Nauk Prawnych Ukrainy, kierownik katedry prawa własności intelektualnej oraz prawa korporacyjnego
Uniwersytetu Narodowego Odesska Akademia Prawa

PROBLEMY PRAWNE DZIEDZICZENIA PRAW AUTORSKICH

Dziedziczenie jest główną podstawą następstwa prawnego w zakresie praw autorskich, a dlatego należy wziąć pod uwagę kwestie, które pojawiają się w związku z nim.

Na największe zainteresowanie zasługuje rozpatrzenie kwestii dziedziczenia osobistych praw niemajątkowych autora. Jest to związane zarówną z tą okolicznością, iż dziedziczenie praw majątkowych autora praktycznie nie różni się znacznie od dziedziczenia innych praw majątkowych, jak również z obecnością szeregu badań naukowych, w których odpowiednie kwestie zostały dość gruntownie zbadane [1, s.78-80; 2, s. 3-12; 3, s.91-95].

Wydaje się, iż problem dziedziczenia osobistych praw niemajątkowych autora związany jest przede wszystkim z brakiem dokładnej regulacji odpowiednich stosunków w Kodeksie Cywilnym Ukrainy, a także z rozbieżnością pomiędzy przepisami rozdziału 84 KC Ukrainy oraz Ustawy Ukrainy „O prawie autorskim i prawach pokrewnych».

Specyfika dziedziczenia osobistych praw niemajątkowych autora spowodowana jest przez ich istotę, przynależność personalną, treść i ukierunkowanie, czyli cechy, które odróżniają je od innych praw cywilnych [4, s.91-95]. Do osobistych praw niemajątkowych należą: 1) prawo do uznania człowieka za twórcę (autora, wykonawcę, wynalazcę itd.) obiektu prawa własności intelektualnej; 2) prawo do przeciwdziałania jakimkolwiek ingerencjom w prawo własności intelektualnej, które mogłyby zaszkodzić dobremu imieniu lub reputacji twórcy obiektu własności intelektualnej; 3) prawo do żądania podania swojego nazwiska w związku z wykorzystaniem dzieła, o ile jest to praktycznie możliwe; 4) zakaz podawania swojego nazwiska w związku z wykorzystaniem dzieła; 5) prawo do wyboru pseudonimu w związku z wykorzystaniem dzieła; 6) prawo do integralności dzieła. W nieco innej redakcji, ale praktycznie jednakowy jeśli chodzi o treść wykaz niemajątkowych praw autora zawarty jest w art. 14 Ustawy Ukrainy „O prawie autorskim i prawach pokrewnych», który przewiduje, iż autor ma prawo do: 1) żądania uznania swojego autorstwa poprzez umieszczenie w należyty sposób nazwiska autora na dziele i na jego egzemplarzach oraz w razie jakiegokolwiek publicznego wykorzystania dzieła, o ile jest to praktycznie możliwe; 2) zakazania wymieniania swojego nazwiska podczas publicznego wykorzystania dzieła, jeżeli jako autor chce on pozostać anonimowy; 3) wyboru pseudonimu, żądania umieszczania pseudonimu zamiast prawdziwego nazwiska autora na dziele oraz jego egzemplarzach oraz podczas jakiegokolwiek jego publicznego wykorzystania; 4) żądania zachowania integralności dzieła i zapobiegania jakiemukolwiek zniekształceniu, wypaczeniu lub innej zmianie dzieła lub jakiejkolwiek innej ingerencji w dzieło, która może zaszkodzić dobremu imieniu lub reputacji autora.

Uwzględniając specyfikę wymienionych praw, osobiste prawa niemajątkowe własności intelektualnej nie mogą być zbywane (przekazywane) poza wyjątkami, ustalonymi przez prawo. Bardziej konkretny i kategoryczny przepis zawarty jest w ustępie drugim art. 14 Ustawy Ukrainy „O prawie autorskim i prawach pokrewnych», który przewiduje, iż osobiste prawa niemajątkowe autora nie mogą zostać przekazane (zbyte) innym osobom, a w ustępie pierwszym art. 29 tej samej Ustawy podano, iż osobiste prawa majątkowe autora nie podlegają dziedziczeniu. Oznaczato, iż Ustawa „O prawie autorskim i prawach pokrewnych» bezpośrednio zakazuje przejęcia przez spadkobierców zmarłego autora jego osobistych praw niemajątkowych poprzez dziedziczenie.

Jednakże wydaje się, iż uzasadnienie kategoryczności podanej zasady wymaga dodatkowego zbadania.

Jeśli chodzi o takie osobiste prawa niemajątkowe autora, jak prawo autorstwa i prawo do nazwiska,

nie ma wątpliwości, iż nie mogą one należeć do innej osoby, poza samym autorem, ani za jego życia, ani po jego śmierci [5, s.448-453]. Dlatego są one naturalnie niezbywalne i nie mogą zostać przekazane innym osobom. Prawo autorstwa i prawo do nazwiska są blisko powiązane z osobą twórcy i w takim aspekcie są wieczne. Dlatego posiadają one samodzielne znaczenie i zawsze powinna im przysługiwać ochrona prawna bez względu na to, iż w literaturze rozróżnia się prawo autorstwa i autorstwo jako wartość społeczną. Pierwsze z nich, według ogólnej zasady, wygasa w momencie śmierci autora, natomiast drugie istnieje wiecznie [6, s.110-121]. Jednakże powstaje problem dziedziczenia osobistego prawa niemajątkowego do interalności dzieła.

W tej kwestii istnieją rozbieżności w poglądach naukowców: niektórzy uważają, iż prawo do integralności dzieła należy do spadku wraz z prawami majątkowymi autora [7, s.14], a inni uważają, iż dziedziczenie tego prawa jest w ogóle niemożliwe [8, s.15].

Odpowiedź na postawione pytanie można spróbować odnaleźć poprzez analizę systemową przepisów prawa.

Jak wspomiano powyżej, ustawa Ukrainy „O prawie autorskim i prawach pokrewnych» zakazuje dziedziczenia osobistych praw niemajątkowych i nie wspomina o możliwości wyjątków z tej ogólnej zasady. Jednocześnie ustęp drugi art. 29 wspomnianej Ustawy przewiduje, iż spadkobiercy mają prawo do chronienia autorstwa dzieła i zapobiegania jakiejkolwiek zmianie dzieła, a także jakimkolwiek innym roszczeniom wobec dzieła, które mogłyby zaszkodzić dobremu imieniu i reputacji autora. Chodzi więc o prawo niemajątkowe do integralności dzieła, sens którego polega na tym, iż przy wydaniu, publicznym wykonaniu lub jakimkolwiek innym wykorzystaniu dzieła zabranione jest wprowadzania jakichkolwiek zmian zarówno do samego dzieła, jak i do jego nazwy, wzmianki o nazwisku autora bez zgody autora lub jego następców prawnych. Niedopuszczalne jest także opatrywanie bez zgody autora dzieła ilustracjami, przedmową, posłowiem, komentarzami i jakimikolwiek innymi wyjaśnieniami, uzupełnianie lub skracanie dzieła [9, s. 169]. Dlatego powstaje pytanie odnośnie tego, co stanowi podstawę pojawienia się u spadkobierców autora takich praw, jak prawo do chronienia autorstwa dzieła, prawo do żądania zachowania integralności dzieła, zapobiegania jakiemukolwiek zniekształceniu, wypaczeniu lub innej zmianie dzieła itd.

Wydaje się, iż odpowiedź na nie zawarta jest w przepisach ustępu czwartego art. 423 KC Ukrainy, który wskazuje na istnienie wyjątków dotycących zbywania osobistych praw niemajątkowych autora. Można się tutaj zgodzić z opinią zawartą w lieraturze, iż przejście na spadkobierców prawa do integralności dzieła jest właśnie wymienionym wyjątkiem. Taka opinia częściowo jest uzasadniona również przepisem ustępu drugiego art. 439 KC Ukrainy, który przewiduje, iż w razie śmierci autora integralność dzieła chroniona jest przez osobę, upoważnioną do tego przez autora. W razie braku takiego upoważnienia integralność dzieła chroniona jest przez spadkobierców autora, a także przez inne zainteresowane osoby.

W związku z tym, zapobiegać wymienionym niezgodnym z prawem działaniom, oprócz autora, mogą specjalnie upoważnione do tego przez autora osoby. W razie braku takiej osoby prawo do integralności dzieła mogą realizować spadkobiercy autora oraz inne zainteresowane osoby (Do których należeć mogą zarówno osoby fizyczne, jak i prawne. Takimi osobami fizycznymi mogą być ludzie, bliscy autorowi, ale nie należący do grona spadkobierców ani na podstawie ustawy, ani testamentu. Do grona osób prawnych, które realizują prawo do integralności dzieła należą związku twórcze pisarzy, artystów i innych twórców. Osobami takimi mogą być również organy władzy wykonawczej). W związku z tym, można wywnioskować, iż prawo do integralności dzieła powstaje w momencie stworzenia dzieła, dlatego nie wygasa po śmierci autora [10, s.24-27], a w szczególności może przechodzić na jego spadkobierców. Jednocześnie, w takim razie powstaje inne pytanie: jaki jest zakres prawa spadkobierców twórcy do integralności wyniku działalności intelektualnej, twórczej, czy to prawo spadkobierców jest identyczne z tym prawem, które posiadał twórca (autor)?

W literaturze w tej kwestii sformułowano opinię, iż prawo do integralności dzieła, należące do żywego autora, zasadaniczo różni się od prawa do integralności dzieła, należącego do spadkobierców autora, ponieważ autor ma prawo zmienić dzieło, wprowadzić do niego znaczące zmiany, natomiast spadkobiercy mają jedynie prawo do zabraniania innym czynienia tego w celu zachowania dzieła dla społeczeństwa w pierwotnej formie. Stąd wniosek, iż prawo do integralności dzieła przechodzi na spadkobierców w niepełnym zakresie [5, s. 448-453]. Taka opinia wydaje się dość uzasadniona, ponieważ opiera się o przepisy ustępu drugiego art. 29 Ustawy Ukrainy „O prawie autorskim i prawach pokrewnych», o których już wspomniano wyżej. Jednakże uzasadnienie i prawidłowość przepisów wymienionej normy wspomnianej Ustawy wywołuje wątpliwości.

W szczególności na nieokreślone i zbyt niepewne wygląda sformułowanie „przeciwdziałać jakiejkolwiek zmianie dzieła, a także jakimkolwiek innym roszczeniom wobec dzieła, które mogą zaszkodzić dobremu imieniu lub reputacji autora». Poza tym, iż zawiera ono pojęcie oceniające „zaszkodzić dobre-

mu imieniu lub reputacji autora», ocharakteryzowanie którego jest dość trudne samo w sobie, wydaje się, iż jest w nim także wewnętrzna sprzeczność w określeniu związku pomiędzy pojęciami „wszelka zmiana dzieła» i „zaszkodzenie dobremu imieniu i reputacji autora».

Po pierwsze, powstaje pytanie: co rozumiane jest jako czynnik „zaszkodzenia dobremu imieniu i reputacji autora»: „wszelka zmiana dzieła» czy „jakiekolwiek inne roszczenia wobec dzieła», a może zarówno to pierwsze, jak i drugie?

Po drugie, niejasny jest przepis analizowanej tutaj normy dotyczący tego, czy uważane są za takie, które mogą pociągnąć za sobą wyrządzenie szkody dobremu imieniu i reputacji autora tylko aktywne działania sprawców oraz następców prawnych, czy także ich zaniechania?

Odnośnie pierwszego z pytań można założyć, iż chodzi o jakiekolwiek naruszenie integralności, treści i formy dzieła. Jednakże założenie takie również prowadzi do następnego pytania: czy spadkobiercy mają prawo do wprowadzania do dzieła zmian, które będą zapobiegać wyrządzeniu (podkreślono przeze mnie – O.Ch.) szkody dobremu imieniu i reputacji autora (dopracowanie nieukończonego dzieła, korekta, akualizacja bazy źródeł, danych faktycznych itd.)? W tym aspekcie znaczący jest przypadek, opisany w publikacji „Tajemniczy współautor», zamieszczonej niegdyś w czasopiśmie „Radziecka sprawiedliwość» pod koniec lat 70-tych XX w. Co prawda chodziło nie o spadkobiercę, lecz o kolegę zmarłego, który przekazując rękopis do druku wprowadził do niego niezbędne poprawki, informacje itp., które pojawiły się po śmierci autora. Jednocześnie, oddając cześć pamięci kolegi, który praktycznie w całości zdążył napisać książkę, ten, który dopracował rękopis nie wymienił siebie jako współautora i nie chciał, by taka wzmianka się pojawiła.

Oceniając powyższą sytuację nie tylko pod kątem prawnym, lecz również moralno-etycznym można wywnioskować, ich w takich przypadkach nie można mówić o wyrządzeniu szkody dobremu imieniu i reputacji autora wskutek zmiany dzieła. Jednocześnie spadkobiercy mogą nie sprzeciwiać się takim zmianom lub wprowadzić je samodzielnie, jak wydaje się właśnie dlatego, iż wysiłki spadkobirców powinny chronić niemajątkowe prawo do integralności dzieła z uwzględnieniem konieczności zmian w nim, które zapewniają ochronę dobrego imienia i reputacji autora. Take rozwiązanie tej kwestii może opierać się na przepisy art. 13 KC Ukrainy „Granice realizacji praw cywilnych», która ustala, iż osoba realizuje prawa cywilne w granicach, nadanych jej przez umowę lub akty prawa cywilnego, przestrzegając przy realizacji praw cywilnych zasad moralnych społeczeństwa. Do powyższego warto dodać, iż jeszcze przed przyjęciem KC Ukrainy zwracano uwagę na nielogiczność uniemożliwienia publikacji dzieła autora, które nie zostało opublikowane za jego życia oraz powiązane z tym problemy ochrony interesów społeczeństwa, spadkobierców autora i innych [11, s. 389-390].

Jednakże postawione pytania wymagają dodatkowego badania, wychodzącego poza granice zadań niniejszego artykułu.

Wracając do kwestii możliwości istnienia w autorskich stosunkach prawnych własności intelektualnej, która powstaje po śmierci twórcy (autora), osobistych niemajątkowych praw autorskich, należy wspomnieć, iż KC Ukrainy przewiduje szersze grono osób, które posiadają prawo niemajątkowe do chronienia integralności dzieła po śmierci autora (spadkobiercy, osoby upoważnione go tego przez autora, a także inne zainteresowane osoby), niż Ustawa Ukrainy „O prawie autorskim i prawach pokrewnych», w której koło osób, na które przechodzi to prawo, ogranicza się jedynie do spadkobierców. Poruszając tę kwestię, warto zwrócić uwagę na konieczność określenia tej okoliczności, w jaki sposób inne osoby mogą zostać upoważnione przez autora do chronienia integralności jego dzieła.

Oczywiście, podstawą dla powstania u nich tych uprawnień nie może być pełnomocnictwo, wydane przez autora za życia, ponieważ zgodnie z art. 248 KC Ukrainy przedstawicielstwo na podstawie pełnomocnictwa wygasa w razie śmierci osoby, która wydała pełnomocnictwo, uznania ją za zmarłą, uznania ją za niezdolną do czynności prawnych lub zaginioną, ograniczenia jej zdolności do czynności cywilno-prawnych [12, s.116].

Twórca (autor) nie może także udzielić odpowiednich upoważnień w testamencie, ponieważ zgodnie z ustępem pierwszym art. 1240 KC Ukrainy spadkodawca może zobowiązać do dokonania pewnych czynności o charakterze niemajątkowym jedynie spadkobiercę [13, s.44]. Ale w związku z tym powstaje pytanie: w jaki sposób powinno być realizowane prawo do chronienia integralności dzieła w okresie po śmierci autora, ale przed przyjęciem spadku przez spadkobierców.

Artykuł 1283 KC Ukrainy ustala, iż ochrona majątku spadkowego jest dokonywana w interesach spadkobierców, obdarowanych oraz wierzycieli spadkodawcy w celu zachowania go do przyjęcia spadku przez spadkobierców. W tym celu notariusz w miejscu otwarcia spadku, a w miejscowościach, w których nie ma notariusza – odpowiednie organy samorządu terytorialnego, z własnej inicjatywy lub na wniosek spadkobierców podejmują działania w celu ochrony majątku spadkowego. Ochrona majątku spadkowego trwa do upłynięcia okresu, określonego

dla przyjęcia spadku. Wspomniana norma przewiduje więc możliwość ochrony jedynie majątku spadkowego (podkreślone przez mnie – O.Ch.). Nie wspomina ona o możliwości ochrony osobistych praw niemajątkowych. Daje to podstawy dla wniosku, iż związane z nimi stosunki nie stanowią przedmiotu ochrony prawnej, a więc normy art. 1283 KC Ukrainy nie mogą być zastosowane w takich przypadkach nawet w trybie analogii prawa.

Warto wspomnieć, iż na bardziej perspektywniczny w tym aspekcie na pierwszy rzut oka wygląda art. 1284 KC Ukrainy. Chociaż nazywa się on „Ochrona majątku spadkowego (tutaj i dalej podkreślono przeze mnie – O.Ch.) przez wykonawcę testamentu», przewiduje on jednak, że gdy dziedziczenie odbywa się nie tylko na podstawie testamentu, ale również na podstawie ustawy, wykonawca testamentu, którego wyznaczył spadkodawca, podejmuje środki w celu ochrony całego spadku. (Spadkobiercy na podstawie ustawy mają także prawo do wyznaczenia innej osoby, która będzie podejmować środki w celu ochrony części spadku, która jest dziedziczona na podstawie ustawy). Interpretacja treści wymienionej normy daje podstawy dla założenia, iż pojęcie „spadek» obejmuje nie tylko majątek, ale również te niemajątkowe prawa autora, które jako wyjątek mogą przechodzić na spadkobierców. Jednakże kompleksowa interpretacja art. 1283 oraz art. 1284 KC Ukrainy sprostowuje wspomniane założenia, ponieważ w drugim przypadku termin „spadek» oczywiście oznacza znowu tylko prawa majątkowe, a wyrażenie „cały spadek» po prostu wskazuje na to, iż chodzi zarówno o majątek, który przeszedł do spadku na podstawie testamentu, jak również który jest dziedziczony na podstawie ustawy.

Pewną nadzieję na pozytywne rozwiązanie powyższego problemu można wiązać z art. 1285 KC Ukrainy „Zarządzanie spadkiem». Ustęp pierwszy wymienionego artykułu, jak również wymienione powyżej, dotyczy jedynie majątku, ustalając, iż o ile do składu spadku wchodzi majątek, który wymaga utrzymania, pielęgnacji, dokonywania innych czynności faktycznych lub prawnych w celu utrzymania go w należytym stanie, notariusz, a w miejscowościach, w których nie ma notariusza – odpowiedni organ samorządu terytorialnego, w razie braku spadkobierców lub wykonawcy testamentu zawierają umowę o zarządzanie spadkiem z inną osobą. Jednakże ustęp drugi art. 1285 KC Ukrainy faktycznie rozszerza zakres praw, które podlegają ochronie, ustalając, iż osoba zarządzająca spakiem ma prawo do dokonywania jakichkolwiek niezbędnych czynności ukierunkowanych na zachowanie spadku do pojawienia się spadkobierców lub do przyjęcia spadku. Nasuwa to wniosek, iż działania, ukierunkowane na zapewnienie integralności dzieła, mogą zostać zakwalifikowane jako niezbędne działania, ukierunkowane na zachowanie spadku. Wydaje się, iż analogicznie można interpretować również przepisy pkt 4 ust. 1 art. 1290 KC Ukrainy według którego, wyznaczony przez spadkodawcę lub notariusza wykonawca testamentu jest zobowiązany do zarządzania spadkiem (bez sprecyzowania, o jaką jego część chodzi – majątkową czy niemajątkową). Jednocześnie, bez względu na próby rozszerzającej interpretacji wspomnianych norm Kodeksu Cywilnego, należy uznać, iż możliwości twórcy upoważnienia jakiejś osoby do dokonywania czynności, ukierunkowanych na zapewnienie integralności dzieła po śmierci autora, wydają się być niezbyt szerokie, a nawet dość znacznie ograniczone.

Jednakże posiadając ograniczenie możliwości upoważnienia innej osoby do zapewnienia integralności dzieła w testamencie, twórca (autor) w celu tego, by upoważnić inną osobę, oprócz spadkobierców do dokonywania po jego śmierci czynności, ukierunkowanych na zapewnienie integralności dzieła, wydaje się, iż może on wykorzystać taką formę prawną jak umowa spadkowa (artykuł 90 KC Ukrainy). Zgodnie z art. 1302 KC Ukrainy na podstawie umowy spadkowej jedna strona (nabywca) zobowiązuje się do wykonywania dyspozycji drugiej strony (zbywcy) i w razie jego śmierci nabywa prawo własności do majątku zbywcy. W takim przypadku nabywca w umowie spadkowej może być zobowiązany do dokonania pewnej czynności o charakterze majątkowym lub niemajątkowym (tutaj i dalej podkreślone przeze mnie – O.Ch.) przed otwarciem spadku albo po jego otwarciu (art. 1305 KC Ukrainy).

Jak świadczy treść wymienionych norm, właśnie umowa spadkowa jest tą formą prawną, która daje twócy (autorowi) możliwość upoważnienia innej osoby (poza spadkobiercami) do zapewnienia integralności dzieła po śmierci autora.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Na przykład: Burkacki L.K. Prawo spadkowe Ukrainy: teoria, komentarze, praktyka, wzory wniosków: podręcznik dla studentów uczelni wyższych. / L.K. Burkacki. – Kjiów: In Iure, 2008. – s. 78-80.
2. Butnik-Siwerski S. Majątkowe prawa autorskie jako obiekt dziedziczenia / S. Butnik-Siwerski // Teoria i praktyka własności intelektualnej. – 2008. – Nr 3. – S. 3-12
3. Czurpta H. Następcy prawni autora dzieła sztuki plastycznej / H. Czurpita // Dziennik prokuratury. – 2003. – Nr 8. – S. 91-95.
4. Zcharakterystyką tych i innych praw niemajątkowych autora można się zapoznać, na przykład w: Szyszka R.B. Prawa niemajątkowe autora / R.B. Szyszka // Dziennik Akademii Nauk Prawnych Ukrainy – 2002. – Nr 3. – S. 110-121.

5. Dubowa K.O. Niemajątkowe prawa autorów: aspekty regulacji w prawie międzynarodowym / K.O. Dubowa // Państwo i prawo: Nauki prawne i polityczne. – 2006. – Wyd. 31. – S. 448-453.
6. Szyszka R.B. Prawa niemajątkowe autora / R.B. Szyszka // Dziennik Akademii Nauk Prawnych Ukrainy. – 2002. – Nr 3. – S. 110-121.
7. Rajgorodski N. Dziedziczenie praw majątkowych autora według radzieckiego prawa autorskiego / N. Rajgorodski // Prawo socjalistyczne. – 1956. – Nr 2. – S. 14.
8. Czujkowa B.J. Aspekty prawne dziedziczenia na podstawie testamentu: autoreferat pracy doktorskiej z nauk prawnych: specjalizacja 12.00.03 Prawo cywilne; proces cywilny; prawo rodzinne; międzynarodowe prawo prywatne. / W.J. Czujkowa. – Charków, 1999. – S. 15.
9. Konowalenko W. Prawo autorskie: autorowi, redaktorowi, wydawcy / W. Konowalenko. –Charków: Faktor, 2007. – S. 169.
10. Czurpita H. Prawo autora do zachowania integralności dzieła sztuki plastycznej / H. Czurpita // Przedsiębiorczość, gospodarstwo i prawo. – 2003. – Nr 7. – S. 24-27.
11. Fursa S.J, Fursa J.I. Prawo spadkowe. Teoria i praktyka: podręcznik / S.J. Fursa, J.I. Fursa. – Kijów: Atika, 2002. – S. 389-390.
12. Zobacz: Charytonow J.O, Charytonowa O.I., Driszliuk A.I. Dobrowolne przedstawicielstwo w prawie cywilnym Ukrainy: podręcznik / J.O. Charytonow, O.I. Charytonowa, A.I. Driszliuk. – Kijów: Istyna, 2007. – S. 116.
13. Wasylczenko W.W. Komentarz oraz materiały do artykułów prawa ukraińskiego dotyczącego dziedziczenia / W.W. Wasylczenko. – Charków: Odissej, 2007. – S. 44.

Charytonowa Olena Ivanivna

Problemy prawne dziedzieczenia praw autorskich

W. Artikule analizue kwestie, które pojawiają się w związku z dziedziczenie praw autorskich. Tematem jest kwestii dziedziczenia osobistych praw niemajątkowych autora. Jest to związane zarówną z tą okolicznością, iż dziedziczenie praw majątkowych autora praktycznie nie różni się znacznie od dziedziczenia innych praw majątkowych, jak również z obecnością szeregu badań naukowych, w których odpowiednie kwestie zostały dość gruntownie zbadane. Specyfika dziedziczenia osobistych praw niemajątkowych autora spowodowana jest przez ich istotę, przynależność personalną, treść i ukierunkowanie. Zaznaczono, ze problem dziedziczenia osobistych praw niemajątkowych autora związany jest przede wszystkim z brakiem dokładnej regulacji odpowiednich stosunków w Kodeksie Cywilnym Ukrainy, a także z rozbieżnością pomiędzy przepisami rozdziału 84 KC Ukrainy oraz Ustawy Ukrainy „O prawie autorskim i prawach pokrewnych». W tej kwestii zrobiono analizę systemową przepisów prawa.

Słowa kluczowe: dziedziczenia, prawa własności, prawa własności, prawa autorskie.

Харитонова Олена Іванівна

ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ СПАДКУВАННЯ АВТОРСЬКИХ ПРАВ

Стаття присвячена проблемам спадкування авторських прав, пов'язаним з наявністю двох видів таких прав – майнових і немайнових, щодо яких встановлено різний режим спадкування. Особисті немайнові права інтелектуальної власності, на відміну від майнових, не можуть бути об'єктом спадкування, однак у законодавстві містяться суперечливі та неоднозначні норми щодо цього положення. На такому підґрунті проводиться аналіз окремих немайнових прав автора з точки зору можливості або неможливості їх спадкування.

Ключові слова: спадкування, немайнові права, майнові права, авторське право.

Kharitonova Olena Ivanivna

LEGAL ISSUES OF COPYRIGHT INHERITANCE

The objects of inheritance are the heir's civil rights and duties which are inheritable. At the same time this does mean any rights and duties held by the heir as of the time of opening of inheritance but only those the existence of which are not terminated with the natural person's death. Considering problem areas of inheriting author's personal non-property rights are of great interest whereas inheritance of author's property rights practically has no significant differences from inheritance of other property rights.

The problem of inheriting author's personal non-property rights is connected with the lack of clear regulation of corresponding relations in the Civil Code of Ukraine as well as gaps between the provisions of chapter 84 of the Civil Code of Ukraine and the Law of Ukraine «On Copyright and Related Rights».

Personal non-property rights of intellectual property cannot be conveyed (transferred), with the exceptions established by the law. More specific and categorical order can be found in part II of article 14 of the Law of Ukraine «On Copyright and Related Rights» requiring that author's personal non-property rights are not to be transferred to other persons. In addition to this in part I of article 29 of the same Law it is clearly specified that author's personal non-property rights are not inherited. Therefore, the Law of Ukraine «On Copyright and Related Rights» directly prohibits the transition of personal non-property rights to the deceased author's heirs by inheritance.

Along with this, part II of article 29 of the mentioned Law contemplates that heirs have the right to protect authorship to creative products and resist to any changes of the work as well as any other interference to the work which could inflict harm to honor and image of the author. Thus, it is referred to a non-property right to inviolability of a creative product, the essence of which lies in the fact that in the process of publishing, public performance or

other use of a piece of work it is prohibited to make any changes or disfigurations to both the work itself and its name without the permission of the author or his legal successors. It is also prohibited to add illustrations, introductions, concluding remarks, commentaries or any other explanations to the piece of work, supplement or reduce it without author's permission.

In this connection the question arises concerning the problem what is the basis for the emergence of such rights for heirs as the right to protect authorship to a piece of creative work, the right to demand protection of its integrity, resist any changes or disfigurations of the work etc. As it appears to be, the answer to this question is in the provisions of part IV of article 423 of the Civil Code of Ukraine where some exceptions referring transfer of personal non-property rights are denoted. It is possible to agree with the point of view expressed in literary sources that transfer to heirs of the right to inviolability of a piece of work is the mentioned above exception. Such opinion is also eligible to some extent in the provisions of part II of article 439 of the Civil Code of Ukraine which stipulate that in the case of author's death the inviolability of a piece of work is secured by the person authorized by the author. With the absence of such power, the inviolability of a piece of work is protected by the author's heirs as well as by other concerned parties

Therefore, we can conclude that the right to inviolability of a piece of work arises with the moment of its creation but it is not terminated with the author's death, particularly, it may be transferred to his heirs.

Keywords: inheritance, property rights, property rights, copyright.